

ส่องหน้า แลหลัง สงฆ์ไทยในรอบปี 61

พระเมธีธรรมาจารย์,ดร.
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ในปี พ.ศ. 2561 พระพุทธศาสนาและคณะสงฆ์มีเรื่องราวหลายอย่างหลายประการเกิดขึ้น บางเรื่องบางเหตุการณ์เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็เลือนลางและหายลับไปกับกาลเวลา แต่บางเรื่องบางเหตุการณ์เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็อาจจะบ่งบอกหรือสื่อสัมพันธ์ถึงอนาคตของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย

ในรอบปีที่ผ่านมาคณะสงฆ์โดยรวมถือได้ว่าค่อนข้างจะตระหนกตกใจกับเหตุการณ์ใหญ่ที่คาดไม่ถึง เปรียบเสมือนน้ำหลากที่รุนแรงครั้งใหญ่ คือ เรื่องเงินทอนวัดอันเป็นเหตุให้พระเถระผู้ใหญ่ต้องถูกจับกุมคุมขังและลี้ภัยในต่างแดน ประมวลภาพเหตุการณ์ว่ามีเหตุการณ์อะไรที่เกิดขึ้นแล้วน่าสนใจ และมีผลกระทบอย่างไรบ้าง

1. การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา

ในเรื่องนี้แม้ดูผิวเผินว่าจะเจียบไปก็ตาม แต่ภายในยังคุกรุ่นเพราะทางฝ่ายบ้านเมืองยังคงอยากเห็นการปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะประเด็นหลักๆ เช่น เรื่องทรัพย์สินของพระและวัด เรื่องหลักธรรมคำสอนที่ถูกบิดเบือน การประพฤติปฏิบัติของพระสงฆ์บางรูปที่นำความเสื่อมเสียมาสู่พระพุทธศาสนาและการที่ฝ่ายบ้านเมืองจะยื่นมือเข้าไปในกิจการของคณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาโดยรวม

ขณะเดียวกันทางฝ่ายคณะสงฆ์เองก็พยายามจะให้ฝ่ายบ้านเมืองโดยเฉพาะรัฐบาลได้มองเห็นว่า คณะสงฆ์โดยอาศัยมหาเถรสมาคมนั้นได้ทำการปฏิรูปกิจการคณะสงฆ์ครั้งใหญ่แล้ว โดยการปฏิรูปครั้งนี้เป็นไปตามโรดแมปที่ตกลงกันไว้ทั้งในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว ในกิจการของคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ประกอบไปด้วย

1.1 ด้านการปกครอง

การรับสนองงานด้านการปกครองคณะสงฆ์ของสมเด็จพระสังฆราช มหาเถรสมาคม และเจ้าคณะพระสังฆาธิการระดับต่างๆ ให้เป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งประสานเจ้าคณะพระสังฆาธิการและสนองงานเพื่อให้มีการตรวจเยี่ยม ถวายนโยบายในการบริหารกิจการของวัดและการปกครองภายในวัดให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงาน เพื่อพัฒนาพระสังฆาธิการให้มีวุฒิการศึกษา และทักษะในการบริหารจัดการวัดให้มากยิ่งขึ้น โดยประสานมหาวิทยาลัยสงฆ์จัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เหมาะสม ส่งเสริมให้วัดต่างๆ

ร่วมกับชุมชนในการเสริมสร้างความมั่นคงของวัด ชุมชนและพระพุทธศาสนา โดยใช้กิจกรรมต่างๆ ที่ไม่ขัดกับหลักของพระพุทธศาสนาและสมณวิสัยเป็นสื่อ เช่น การออกเยี่ยมประชาชนโดยรอบวัด การเป็นแกนนำในการสร้างสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ

1.2 ด้านการศึกษา

ถวายการอุปถัมภ์ ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม - บาลี ซึ่งเป็นระบบการศึกษาดั้งเดิมของคณะสงฆ์ โดยรูปแบบและวิธีการต่างๆ ส่งเสริมการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่สูงกว่าระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ตั้งแต่ ป.ศ. 4 ขึ้นไป) ให้ความหมายในระดับชั้นต่างๆ จัดให้มีรูปแบบและวิธีการศึกษาที่หลากหลาย โดยให้ผู้จบการศึกษาประโยค ป.ศ. 4 - 9 มี วิทยฐานะเป็นปริญญาตรีถึงปริญญาเอก ซึ่งจะต้องศึกษาวิชาสามัญที่จำเป็นควบคู่กันไป เน้นการศึกษาตามอัธยาศัยในการศึกษาประโยคบาลี ส่วนวิชาสามัญต้องประสานกับมหาวิทยาลัยสงฆ์หรือมหาวิทยาลัยต่างๆ ร่วมดำเนินการจัดทำหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนให้มีความหลากหลาย โดยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม ทั้งนี้ จะต้องไม่กระทบต่อระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีแบบเดิมของคณะสงฆ์ จัดให้มีโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาด้านแบบ ตามแนวพระดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ครบทุกเขตการศึกษา และขยายผล ไปยังจังหวัดทุกจังหวัด กลุ่มโรงเรียน โรงเรียนโดยให้มีแผนดำเนินการที่ชัดเจน จัดระบบเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ เช่น ปัญหาการขาดแคลนครูสอนและบุคลากร ปัญหาการขาดอุปกรณ์การสอน ปัญหาเรื่องสวัสดิการของครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน เป็นต้น จัดทำมาตรการในการส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกแผนก โดยให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดประสานกับสถานศึกษา เพื่อให้พระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปแนะแนวการศึกษาพระปริยัติธรรมทุกแผนก โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักคือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้เข้ามาสู่ระบบการศึกษาของคณะสงฆ์ให้มากยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้วัดและสถานศึกษาจัดให้มีการเรียนการสอนธรรมศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเข้าสอบธรรมศึกษา รวมทั้งให้มีระบบการยกย่อง เชิดชูเกียรติที่เหมาะสม ทั้งแก่ผู้เข้าสอบ สถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้นๆ สนับสนุนให้มีการศึกษาวิชาการทางพระพุทธศาสนาด้วยรูปแบบและวิธีการต่างๆ แก่พุทธศาสนิกชนทุกระดับวัย เน้นการศึกษาเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ให้ระบบการศึกษาเป็นระบบที่มีความหมายต่อการดำเนินชีวิต จัดให้มีระบบส่งเสริม ยกย่องเชิดชูที่เหมาะสม

1.3 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ส่งเสริมและสนับสนุนพระธรรมทูตที่ปฏิบัติศาสนกิจทั้งในประเทศและต่างประเทศ ด้วยวิธีการและรูปแบบต่างๆ เพื่อให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยเฉพาะการฝึกอบรมก่อนและระหว่างปฏิบัติงาน รวมทั้งให้มีการประเมินผลเพื่อการพัฒนาการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั้งภาควิชาการและภาคปฏิบัติ โดยเน้นการนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาไปใช้ในชีวิตประจำวันจนเป็นนิสัย ส่งเสริมให้วัดที่มีความพร้อมและสามารถจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมให้มากยิ่งขึ้น อย่างน้อย 1 ตำบลต่อ 1 สำนัก โดยสนับสนุนให้มีการจัดอบรมพระวิปัสสนาจารย์ให้สามารถนำหลักธรรมไปอบรมประชาชน เน้นการปฏิบัติธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา ทั้งโดยผู้สอนและผู้ศึกษา ส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนจาริกแสวงบุญ ณ สังฆมณฑลสถาน และสถานที่สำคัญของพระพุทธศาสนา โดยจัดให้มีกฎหมายคุ้มครองและอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม

1.4 ด้านการสาธารณูปการ

ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนที่วัด โดยให้มีการแบ่งแยกเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และเขตต่างๆ เช่น เขตอภัยทานภายในวัดให้ชัดเจนเป็นสัดส่วน ตามความเหมาะสมของวัดนั้นๆ ส่งเสริมให้วัดเป็นสถานที่สะอาด สงบ ร่มรื่น และร่มเย็น เหมาะสำหรับเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจเพื่อความสงบสุขของจิต สนับสนุนให้วัดเป็นศูนย์รวมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่วัดและชุมชนโดยรอบ เช่น เป็นศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนาและวิชาการต่างๆ ศูนย์การปฏิบัติศาสนกิจและการปฏิบัติธรรม เป็นธนาคารข้าว ศูนย์ฝึกวิชาชีพ ศูนย์กระจายข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน เป็นต้น ส่งเสริมและถวายเป็นบุญกุศลให้วัดมีเสนาสนะที่มั่นคงแข็งแรง สวยงาม ประหยัด และปรับปรุงให้เหมาะสม ปราศจากมลพิษ เร่งรัดและดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินของวัดและหรือที่ธรณีสงฆ์ ที่ศาสนสมบัติกลางให้มีขอบเขตที่ชัดเจน เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ของพระพุทธศาสนาซึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างวัดและชาวบ้านต่อไป ส่งเสริมจังหวัดที่มีความพร้อมให้จัดตั้งอนุพุทธมณฑลจังหวัด อย่างน้อยภาคละ 1 จังหวัด

1.5 ด้านการศึกษาสงเคราะห์

สนับสนุนให้วัดที่มีความพร้อมหรือสามารถให้จัดตั้งโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาให้มากยิ่งขึ้น จัดให้มีการยกย่องส่งเสริมวัดที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เช่น บริจาคเงินช่วยเหลือสร้างอาคาร อุปกรณ์การเรียนการสอน ทุนการศึกษาแก่นักเรียน โดยประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติตามความเหมาะสม

1.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์

จัดให้มีเครือข่ายระหว่างองค์กรสาธารณกุศลทางพระพุทธศาสนา กลุ่ม อาสาสมัคร ในทุกจังหวัด ให้มีความเข้มแข็งและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมี ศูนย์รวมที่วัด

ของเจ้าคณะจังหวัดหรือสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด เพื่อให้ความช่วยเหลือ เบื้องต้นแก่วัด ชุมชน หรือประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ โดยให้มีคลังสิ่งของที่จำเป็นในการ ยังชีพเบื้องต้น พร้อมปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือ และให้มีการปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือที่รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ ในจังหวัดนั้นๆ รวมทั้งในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง และขยายผลไปสู่อำเภอต่างๆ ที่มีความพร้อม ประสาน คณะสงฆ์ในการสร้างเครือข่ายให้ความช่วยเหลือให้ครอบคลุมทั่วประเทศ รวมทั้งประสานงานกับ คณะสงฆ์ในการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือวัด ชุมชน และประชาชน โดยหลักการให้วัดและชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้ เป็นต้นแบบและเป็นที่ยังชีพของวัดและชุมชนอื่น

และเพิ่มมาอีกด้านคือการพัฒนาพุทธมณฑลให้เป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาโลก ซึ่งแต่ละด้านทำงานมาเป็นระยะเวลานานมาแล้ว แต่ก็ยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร รัฐบาลจึงประสงค์ให้มีการปฏิรูปพระพุทธศาสนา คือ เพื่อให้งานทั้ง 6 ด้านของพระสงฆ์มีความเข้มแข็งมากขึ้น ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง อะไรที่อ่อนแอก็เสริมให้เข้มแข็งขึ้น เช่น ศาสนสมบัติ การจัดเก็บยังไม่เป็นระบบ และยังมีข้อมูลระบบสารสนเทศที่ชัดเจน ในบางวัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดย สำนักงานศาสนสมบัติ ก็จะเข้าไปดูแลอบรมให้ความรู้แก่ไวยาวัจกรวัด ในเรื่องการจัดประโยชน์ เรื่อง การจัดทำระบบบัญชีวัดและระบบสารสนเทศ

การปฏิรูปคณะสงฆ์ครั้งนี้จุดเริ่มต้นมาจากคณะกรรมการการปฏิรูปแนวทางและมาตรการ การปกป้องพิทักษ์กิจการพระพุทธศาสนาที่ได้รับแต่งตั้งเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2558 เป็นต้นมา ในช่วง สำคัญซึ่งเป็นเหตุการณ์แห่งการปฏิรูปนี้ องค์การพุทธและพระสงฆ์บางรูปได้มีปฏิกริยามากมายใน หลากหลายรูปแบบจนเป็นข่าวดังใหญ่โต กระทั่งที่สุดแล้วก็นำไปสู่การยุบและยุติบทบาทของ คณะกรรมการปฏิรูปฯ เพราะสุดท้ายจะทานฝ่ายที่ได้แย้งได้ ทางฝ่ายรัฐจึงได้ถวายหน้าที่ในการปฏิรูปนี้ให้ เป็นของคณะสงฆ์ มหาเถรสมาคมจึงมีมติมอบหมายให้กรรมการมหาเถรสมาคม 3 รูปมีหน้าที่ รับผิดชอบงานด้านนี้ และนี่เองเป็นจุดกำเนิดของคณะกรรมการประสานงานแผนยุทธศาสตร์ใน การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาของคณะสงฆ์ในเวลาต่อมา

อย่างไรก็ตามถึงวันนี้การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนาครั้งนี้ก็ยังไม่รู้ว่าจะสิ้นสุดลงตรงไหน เพราะเส้นสมดุลงที่พอใจกันทั้งสองฝ่ายยังแสวงหากันไม่เจอ ในส่วนของรัฐบาลนั้นก็อาจจะมองได้ว่า คณะสงฆ์ยังยิ่งลูกไม่ตรงประตู ไม่เข้าเป้าตามที่ตั้งไว้ในคณะที่ฝ่ายปฏิรูปสงฆ์เองก็มองว่าได้ทุ่มเทใส่ใจ และปฏิบัติกันอย่างเต็มที่แล้ว

ทางออกในเรื่องนี้ไม่มีอะไรจะดีเท่ากับการจับเข่าคุยกัน คุยกันระหว่างรัฐมนตรีที่มีหน้าที่ รับผิดชอบดูแลกิจการด้านพระศาสนาและคณะสงฆ์ฝ่ายที่รับผิดชอบด้านการปฏิรูปโดยเฉพาะ ประเด็นและทิศทางของรัฐบาลนั้นต้องการเห็นอะไร มากน้อยแค่ไหน ในขณะที่ฝ่ายปฏิบัติ คือ คณะกรรมการประสานงานแผนและยุทธศาสตร์ฯ ก็ต้องแสวงหาแนวร่วมให้มากกว่าที่เป็นอยู่และเพิ่ม

ประสิทธิภาพงานให้มากขึ้น การประชาสัมพันธ์ให้สังคมรับรู้อย่างกว้างขวางเป็นสิ่งจำเป็นในยุคสมัย การอธิบายขอบเขตความร่วมมือในการปฏิรูปในทุกภาคส่วนให้ชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญ การเชื่อมสัมพันธ์ การปฏิรูปให้เห็นภาพตั้งแต่อดีต ปัจจุบันและเชื่อมโยงให้ไปถึงอนาคต เป็นสิ่งที่ขาดหายไปไม่ได้ การจะตัดตอนจำเพาะเจาะจงเริ่มต้นนับงานแห่งการปฏิรูปเมื่อช่วงเวลาที่ได้รับแต่งตั้งเป็น คณะกรรมการประสานงานแผนและยุทธศาสตร์อาจจะเป็นข้อผิดพลาด เพราะคณะกรรมการจะต้อง เรียนรู้อดีต ปัจจุบันและมองอนาคตให้เห็นอย่างเด่นชัด ไม่ควรละทิ้งประวัติศาสตร์และข้อเท็จจริงในการต่อสู้ในยุคปัจจุบันไว้เบื้องหลัง วิธีนี้จะทำให้มีแนวร่วมและกลไกผลักดันในการปฏิรูปกิจการ พระพุทธศาสนาได้อย่างแท้จริง

2. พระสงฆ์กับการเมือง

เรื่องพระสงฆ์สัมพันธ์กับฝ่ายการเมืองนั้นเป็นมิติที่เกิดขึ้นมายาวนานในหลายยุคหลายสมั นานจนยากจะแยกแยะฐานะความสัมพันธ์ให้ชัดเจนได้ว่าในฐานะอะไร ในฐานะลูกศิษย์กับอาจารย์ อุบาสก อุบาสิกา ผู้อุปถัมภ์ค้ำจุนพระศาสนาหรือเป็นการเกื้อหนุนกันในการการเมือง องค์กรพุทธ พระเถระผู้ใหญ่ พระสงฆ์ที่มีชื่อเสียง พระเกจิอาจารย์ หลากหลายบทบาทสงฆ์เหล่านี้ หลายท่าน หลายรูปล้วนมีตำนานและปฏิปทาควบคู่มากับลูกศิษย์คนโปรดในการเมืองไม่มากนัก น้อย แล้วเส้นแบ่งเรื่องนี้จะอยู่ที่ตรงไหน อย่างไร เส้นไหนคือความเหมาะสม หรือความพอใจของผู้คน ในสังคม พระสงฆ์จะวางตัวให้เหมาะสมตามสภาวะนั้นๆ ได้อย่างไรโดยเฉพาะยุคสังคมนิยมเดี่ยวที่มีประสิทธิภาพด้านความเร็วสูง แต่ไม่รับประกันเรื่องความถูกต้องแม่นยำหรือแม้กระทั่งวัดที่เป็น ศูนย์กลางชุมชนโดยเฉพาะวัดในชนบท ใครจะทำกิจกรรมอะไรก็ล้วนต้องพึ่งพาอาศัยศาลาการเปรียญ และพื้นที่ภายในวัดแทบทั้งสิ้น

วันนี้ปีกลองทางการเมืองเริ่มโหมกระพือ การเลือกตั้งใหญ่ทั่วประเทศในรอบ 5 ปีกำลังจะ เกิดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2562 และเมื่อความสัมพันธ์ของพระสงฆ์และนักการเมืองยังดำรงอยู่เช่นนี้ จึงมีทั้งบทสรรเสริญและนินทาว่าร้ายติดตามมา แน่นอนสถานะอีกฝ่ายหนึ่งที่สูญเสียผลประโยชน์ก็ จะต้องอาศัยช่องทางนี้โจมตีวัดและพระสงฆ์ให้เกิดความเสียหาย โดยเฉพาะเรื่องการวางตัวไม่เป็น กลาง องค์กรสังฆปริณายกซึ่งเป็นประมุขสูงสุดทางคณะสงฆ์จึงทรงมีพระเมตตาต่อคณะสงฆ์ทั้งปวงเป็นการ ตัดไฟเสียแต่ต้นลม โดยพระบัญชาขอให้คณะสงฆ์ทางหลักเลี้ยงทางฝ่ายการเมืองที่มาขอจัด กิจกรรมภายในวัดและใช้พระสงฆ์เป็นเครื่องมือในการเมือง ถือเป็น การปลดปล่อยที่สำคัญระหว่าง พระสงฆ์กับฝ่ายการเมืองไปได้ในระดับหนึ่ง เพราะการเลือกตั้งใหญ่ที่กำลังจะมาถึงในเร็ววันนี้สนาม การเมืองไทยคงร้อนระอุมากทีเดียว

3. เงินทอนวัด

สาเหตุหลักของความตื่นตระหนกในวงการคณะสงฆ์ เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยท่านผู้อำนวยการได้โหมเรื่องเงินทอนวัดเรื่อยมา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2560 พระสงฆ์เถระที่มีชื่อและเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ต่างก็ต่อสู้กันไปตามสิทธิทางกฎหมายซึ่งก็ว่ากันไปตามกรรมของแต่ละท่านแต่ละรูป คณะสงฆ์ก็คิดว่าเรื่องราวทั้งหลายทั้งปวงคงยุติลงเพียงแค่นี้ แต่เหตุการณ์กลับไม่เป็นไปอย่างที่คิด มีประเด็นเปิดใหม่ให้ตื่นเต้น เร้าใจ มากขึ้นกว่าเดิมหลายร้อยหลายพันเท่า เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงได้เปิดเผยข้อมูลลับออกมาเป็นระยะๆ กระชับพื้นที่เข้าใกล้เรื่อยๆ ปรากฏหลักฐานสาวเข้าไปถึงวัดใหญ่ วัดดัง รวมทั้งพระเถระผู้ใหญ่สายปกครองบางรูปว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับเงินทอนวัดจำนวนไม่น้อย เมื่อเปิดบันทึกหน้านี้ออกมาก็มีการคาดเดากันไปต่างๆ นานาคาดเดาว่าจะเป็นวัดไหน รูปไหนอย่างไร สื่อมวลชนทุกแขนงพร้อมโลกโซเชี่ยลก็โหมกระพือ คณะสงฆ์ชุดมนโกลาหล และอาจถือเป็นวิกฤตครั้งใหญ่อีกครั้งในวงการคณะสงฆ์ไทย

ในที่สุดเมื่อเดือนมิถุนายน ก็นำไปสู่การจับกุมคุมขังพระเถระชั้นผู้ใหญ่ดังที่ปรากฏชื่อตามสื่อมวลชนในเวลาต่อมา ปลายทางในเรื่องนี้ก็ต้องไปพิสูจน์กันทั้งในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายตามกระบวนการยุติธรรมของไทยต่อไป

4. การเจริญพระพุทธมนต์เพื่อสถาบันหลักของชาติ

คณะสงฆ์โดยมติมหาเถรสมาคมได้กำหนดให้วันสำคัญๆ ของชาติเป็นวันเจริญพระพุทธมนต์ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลและการเจริญพระพุทธมนต์เฉลิมพระเกียรติในหลวงรัชกาลที่ 10 ในทุกวันที่ 28 ของทุกเดือน ซึ่งได้กระทำต่อเนื่องกันมายาวนานหลายปี ทั้งพิธีในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามและวัดต่างๆ ทั้งในประเทศและทั่วโลกที่มีวัดไทยตั้งอยู่ นอกจากนั้นยังมีการเจริญพระพุทธมนต์เมื่อเกิดเหตุการณ์สำคัญๆ ในบ้านในเมือง เช่น การเจริญพุทธมนต์ เจริญจิตภาวนาช่วยทีมหมูป่าอะคาเดมีจังหวัดเชียงราย การเจริญพระพุทธมนต์ต่ออิชฐฐานจิตและการออกเหยี่ยวยาทั้งทางด้านจิตใจและสังคมสงเคราะห์ให้กับประชาชนที่ประสบภัยพิบัติต่างๆ เป็นต้น แต่ก็น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่งที่กิจกรรมสำคัญของคณะสงฆ์ที่เพื่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ นี้ดูจะไม่เป็นที่รู้จักและแพร่หลายในสังคมไทย

แนวทางแก้ไขเป็นอย่างไร มีหรือไม่ อะไรคือแสงสว่างเมื่อส่องไปข้างหน้า หลังจากแลมองไปข้างหลังและประสบพบเห็นมาแล้ว ปัญหามากมายที่โหมกระพือมาสู่คณะสงฆ์นี้ บางเรื่องเป็นเรื่องภายในสงฆ์กันเอง บางอย่างเกิดจากเหตุปัจจัยภายนอก แล้วคณะสงฆ์จะตั้งรับหรือมีแผนยุทธศาสตร์ที่รุกไปข้างหน้าอย่างไร ทางออกที่ควรจะเป็นคืออะไร

คัมภีร์สำคัญในเรื่องนี้ที่จะต้องยึดถือท่องบ่นสาธยายไว้ให้ขึ้นใจ ก็คือ พุทธปณิธานขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระองค์ทรงตรัสกับพญามารที่มาอาราธนาให้พระพุทธองค์เสด็จดับ

ชั้นปริญญาโทเสียภายหลังทรงตรัสรู้ใหม่ๆ โดยไม่ต้องอบรมสั่งสอนธรรมที่พระองค์ทรงตรัสรู้ พระพุทธองค์ทรงมีพุทธปณิธานแน่วแน่ ตรัสตอบพญามารว่า จะยังไม่ปรินิพพาน ถ้าตราบใดที่สาวกของพระพุทธองค์ยังไม่กระทำ 4 อย่างนี้ให้บรรลุผลคือ

1. ศึกษาพระสัทธรรมให้เข้าใจแจ่มแจ้ง
2. ปฏิบัติตามพระสัทธรรมนั้นให้ได้ผลเรียกว่าศึกษาปริยัติ ปฏิบัติให้ได้ผลเรียกว่าปฏิบัติ
3. ช่วยเผยแผ่พระศาสนา
4. ช่วยทำความเข้าใจ ชี้แจงให้ผู้ไม่เข้าใจหรือผู้ที่มาจาบจ้วงให้เข้าใจในพระพุทธศาสนา รวม

ความก็คือ การพิทักษ์ปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาอย่างองอาจและอาจหาญนั่นเอง

สภาพสังคมในปัจจุบัน เราจะขยายผลถอดรหัสจากพุทธปณิธานนี้ไปสู่ภาคปฏิบัติในยุคสมัยนี้ได้อย่างไร สังคมไทยและสังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมพลวัต มีการเปลี่ยนแปลงและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา คณะสงฆ์เองก็ต้องปรับทั้งในระดับปัจเจกและองค์กรวม เพื่อให้เข้ากับสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่เช่นนั้นแล้วจะทำให้สังคมสังคมตถกยุค ล้าหลัง และอาจจะไม่มีความสำคัญใดๆในสังคมใหม่และมีโอกาสสูงที่จะถูกทอดทิ้งไว้ข้างหลัง ในขณะที่สังคมก็เริ่มจะเดินหนีห่างออกไป เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วคณะสงฆ์ควรจะมีปฏิรูปในเรื่องสำคัญๆ ดังนี้

1. ให้มีความสำคัญด้านการศึกษา คณะสงฆ์ต้องจัดการศึกษาให้มันต้องมียุทธศาสตร์ในการกลับมาเป็นผู้นำทางการศึกษาเหมือนในอดีตให้ได้ เช่น

- 1.1 การศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งด้านนักธรรม ธรรมศึกษา บาลีและปริยัติสามัญ

- 1.2 การศึกษาของเด็กและเยาวชนเช่น โรงเรียนการกุศลของวัด ศูนย์เด็กเล็ก หรือแม้กระทั่งการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาในทุกๆระดับชั้น เป็นต้น

- 1.3 การศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ คณะสงฆ์โดยสายงานปกครองควรให้นโยบายและสนับสนุนมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งเพื่อจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่เพื่อให้เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาพุทธบริษัท4ให้เจริญก้าวหน้าทั้งในเรื่องการศึกษาและการมีศรัทธามั่นคงอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา

2. ให้การสนับสนุนและเผยแผ่การวิปัสสนาธุระซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนาให้กว้างขวางและแผ่หลายมากยิ่งขึ้น

3. การเผยแผ่พระศาสนาในโลกยุคใหม่ ซึ่งมีช่องทางการเผยแผ่มากมาย เช่น เพจ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ไลน์ วิทยู หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ เป็นต้น จำเป็นจะต้องมีเจ้าภาพหลักที่รับผิดชอบและมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมีนโยบายเป็นหนึ่งเดียว

4. การต่างประเทศ ผู้คนทั่วโลกในเวลานี้ต่างสนใจและหันมาศึกษาและปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก คณะสงฆ์อาจจะหันมาให้สำนักในเรื่องวัดและการพระศาสนาใน

ต่างประเทศให้มากยิ่งขึ้น ควรแสวงหาช่องทางในการเผยแพร่และปักธงแห่งธรรมในต่างถิ่นต่างแดนให้มั่นคงและมีปริมาณที่หนาแน่นมากยิ่งขึ้น

5. การบริหารจัดการภายในองค์กร โลกใหม่ คนใหม่ สถานการณ์เปลี่ยนไป ทุกองค์กรล้วนปรับตัวเพื่อให้อยู่รอดในสังคม การออกแบบองค์กรสงฆ์เป็นสิ่งสำคัญในยุคสมัยปัจจุบัน

นี่คือประมวลเหตุการณ์สำคัญ ที่เกิดขึ้นกับพระสงฆ์ คณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาในรอบปี พ.ศ. 2561 รวมทั้งทางออกที่เป็นข้อคิดเห็นที่น่าเป็นไปในทางปฏิบัติสำหรับอนาคตที่ดี แต่ก็ให้เห็นได้ว่าในรอบปีนี้ไม่ว่าจะมีเรื่องราวใดๆ เกิดขึ้น จะด้านบวกหรือลบก็ตาม พระสงฆ์ คณะสงฆ์และพระพุทธศาสนาก็ยังคงมีความจำเป็นสำหรับสังคมไทยและชาวโลกไม่เสื่อมคลาย เพียงแต่จะช่วยกันอย่างไรเมื่อพระพุทธศาสนาล่วงมาถึง 2,500 ปีนี้ จะทำให้กงล้อแห่งธรรมของพระพุทธองค์หมุนไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเยียวยารักษาสังคมโลกที่กำลังเจ็บป่วยกันอยู่มากในเวลานี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. วัดพัฒนา 2544. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2544.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). พุทธวิธีบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2549.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). นิติศาสตร์แนวพุทธ. กรุงเทพฯ : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, 2539.
- พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2558.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. กฎมหาเถรสมาคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2545.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. วัดพัฒนา 2550. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550.
- สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม. พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 หมวด 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2559.